EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 3.2.2010
COM(2010) 26 galīgā redakcija

2010/0031 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES LĒMUMS,

ar kuru publisko ieteikumu nolūkā pārtraukt Grieķijas ekonomikas politikas neatbilstību vispārējām pamatnostādnēm un novērst risku, ka varētu tikt apdraudēta ekonomikas un monetārās savienības pareiza darbība

{SEC(2010) 93 galīgā redakcija}
{SEC(2010) 94 galīgā redakcija}
{SEC(2010) 95 galīgā redakcija}

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. IEVADS

Pēdējo desmit gadu laikā Grieķija ir piedzīvojusi spēcīgu ekonomisko izaugsmi – 4 % gadā, ko noteica arī ekspansīvā fiskālā politika. Vienlaicīgi ar šo izaugsmi ir ievērojami palielinājusies iekšējā un ārējā makroekonomikas nelīdzsvarotība, kā rezultātā strauji pieaudzis ārējais parāds, valsts parādam saglabājoties ļoti augstā līmenī. Ņemot vērā vispasaules ekonomiskās un finanšu krīzes ietekmi uz Grieķijas ekonomiku, ietvertā risku pārvērtēšana rada papildu spiedienu uz parādu slogu.

Saskaņā ar Komisijas dienestu 2009. gada rudens prognozi 2009. gadā reālā IKP pieaugums palēninājās, pārsniedzot tikai mazliet 1 %, un paredzams, ka arī 2010. gadā IKP pieaugums būs negatīvs. Lejupslīde ir smagi ietekmējusi valsts finanses un finansēšanas nosacījumus. Valsts kopbudžeta deficītam vidēji pēdējo desmit gadu laikā ievērojami pārsniedzot 3 % no IKP un tā kā tikušas turpinātas plašas parādu palielinošas finanšu operācijas, valsts parāda attiecība pret IKP ir pārsniegusi 100 %. Nelabvēlīgā makroekonomiskajā kontekstā Grieķijai ir grūtības panākt būtisku fiskālo konsolidāciju, vienlaicīgi uzlabojot valsts finanšu kvalitāti un koriģējot faktorus, kas ir lielās iekšējās un ārējās ekonomiskās nelīdzsvarotības iemesls.

Situācija Grieķijas ekonomikā apvieno finanšu krīzi ar plašu makroekonomisko nelīdzsvarotību, kuras cēloņi meklējami dziļi iesakņojušās strukturālajās problēmās. Tāpēc ir lietderīgi ieviest kopīgu instrumentu ekonomikas un budžeta uzraudzībai, kā paredzēts Līgumā. Turklāt, reaģējot uz objektīvi kritisko situāciju Grieķijā un tās iespējamo ietekmi uz citām euro zonas valstīm, vienlaicīga pieejamo uzraudzības instrumentu ieviešana atbilstīgi Līgumam uzlabotu to efektivitāti.

Šajā paskaidrojuma rakstā īsumā raksturota makroekonomikas un budžeta situācija Grieķijā, sīkāk izklāstīti instrumentu un to mijiedarbības piemērošanas scenāriji, kā arī Grieķijai saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 121. panta 4. punktu adresēto ieteikumu darbības joma, pasākumi, kas jāveic saskaņā ar LESD 126. panta 9. punktu un tas, ka saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97[1] jāsniedz atzinums par 2010. gada janvāra stabilitātes programmas atjauninājumu. Pirmo reizi tiek vienlaicīgi piemērots lēmums, ar kuru pieprasa veikt pasākumus saskaņā ar 126. panta 9. punktu, un ieteikums saskaņā ar 121. panta 4. punktu.

2. NORISES MAKROEKONOMIKAS JOMĀ, KONKURĒTSPĒJA UN FISKĀLĀ NELĪDZSVAROTĪBA

2.1. Jaunākās norises makroekonomikas jomā

Kopš 2009. gada aprīļa, kad Padome pieņēma lēmumu par pārmērīgu budžeta deficītu Grieķijā un sniedza ieteikumus saskaņā ar EK Līguma (EKL) 104. panta 7. punktu, makroekonomikas un budžeta situācija un prognozes Grieķijā ievērojami pasliktinājās. Krīze satricināja gan patērētāju, gan uzņēmēju uzticību, pavājinot saimniecisko darbību kopš 2008. gada beigām un nomācot ekonomikas perspektīvas vidējā termiņā. Salīdzinot ar Komisijas dienestu 2009. gada janvāra starpposma prognozi, kura ir Padomes 2009. gada

[1] OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

aprīļa ieteikumu pamatā, kuri veikti saskaņā ar EKL 104. panta 7. punktu, izaugsmes perspektīvas ir pārskatītas un samazinātas. Tā vietā, lai konstatētu, ka 2009. gadā pieaugums ir bijis gandrīz nulle un neliela atgūšanās sekotu 2010. gadā, saskaņā ar Komisijas dienestu 2009. gada rudens prognozi[2] (1. tabula) reālais IKP 2009. gadā ir samazinājies par aptuveni 1 % un prognozēts, ka tas turpinās samazināties arī 2010. gadā par ¼ %, ja politika netiks mainīta. Turklāt, ņemot vērā jaunākās norises, jāpievērš uzmanība arī tam, ka ekonomiskās darbības samazinājums 2010. gadā būs daudz nopietnāks, nekā lēsts 2009. gada rudens prognozē. Ekonomiskās darbības samazināšanās ir arī liels slogs nodarbinātībai, kurā kritums 2009. gadā bija lielāks par 1 %, un tas palielināja bezdarba līmeni līdz aptuveni 9 %, un saskaņā ar Komisijas prognozi 2010. gadā tas pārsniegs 10 %.

Norises makroekonomikā ir izraisījušas apjomīgu ārējā deficīta korekciju (tīrais aizdevums/ aizņēmums salīdzinājumā ar citām pasaules valstīm) no vairāk nekā 12 % no IKP 2008. gadā līdz 7½% no IKP 2009. gadā. Tomēr saskaņā ar Komisijas dienestu prognozi paredzētais turpmākais ārējo kontu un konkurētspējas uzlabojums vidējā termiņā būs, visticamāk, daudz mazāks, ņemot vērā ekonomikas strukturālos trūkumus. Proti, lai gan ārējā nelīdzsvarotība mazinās, tā var veidot gandrīz 8 % no IKP līdz 2011. gadam. Tā kā izaugsme ir vāja gan reālā, gan nominālā izteiksmē, ārējie ierobežojumi kļūst aizvien nopietnāki un to novēršanai jāveic vērā ņemamas korekcijas.

1. tabula. Makroekonomiskās norises un prognozes

	2008	2009		2010		2011		2012	2013
	COM	COM	SP	COM	SP	COM	SP	SP	SP
Reālais IKP (izmaiņas %)	2,0	-1,1	-1,2	-0,3	-0,3	0,7	1,5	1,9	2,5
Privātais patēriņš (izmaiņas %)	2,3	-2,5	-1,5	-1,3	-1,0	0,8	0,3	0,8	1,0
Valsts patēriņš (izmaiņas %)	0,6	2,0	11,0	-0,1	-4,4	0,7	-5,9	-5,9	0,7
Bruto ieguldījumi pamatkapitālā (izmaiņas %)	-7,4	-16,2	-18,8	-3,9	-1,6	1,3	4,5	5,5	8,4
Preču un pakalpojumu eksports (izmaiņas %)	4,0	-11,8	-16,0	2,7	2,5	3,1	4,0	6,5	7,2
Preču un pakalpojumu imports (izmaiņas %)	0,2	-20,3	-24,7	-3,1	-3,0	1,9	2,0	2,8	3,4
NKI (IKP deflators) (izmaiņas %)	1,6	-1,6	n.p.	-0,7	n.p.	0,7	n.p.	n.p.	n.p.
Ieguldījums reālā IKP pieaugumā:									
- iekšzemes galīgais pieprasījums	*0,1*	*-4,9*	*-3,3*	*-1,6*	*-1,8*	*0,9*	*0,0*	*0,6*	*2,3*
- krājumu izmaiņas	*1,0*	*-0,6*	*-2,9*	*-0,1*	*0.2*	*-0,4*	*1,2*	*0,7*	*-0,5*
- neto eksports	*0,8*	*4,4*	*5,0*	*1,5*	*1,3*	*0,1*	*0,3*	*0,7*	*0,7*
Nodarbinātība (izmaiņas %)	0,1	-0,9	-1,1	-0,8	-0,5	-0,2	-0,2	0,4	0,6
Bezdarba līmenis (Eurostat definīcija)	7,7	9,0	9,0	10,2	9,9	11,0	10,5	10,5	10,3
Atlīdzība uz vienu nodarbināto	5,9	2,3	5,7	1,4	1,6	1,8	2,4	2,2	2,7
Darbaspēka vienības izmaksas (visa ekonomika)	3,9	2,5	n.p.	0,9	n.p.	0,9	n.p.	n.p.	n.p.
Faktiskās darbaspēka vienības izmaksas	0,3	0,8	n.p.	-0,5	n.p.	-1,3	n.p.	n.p.	n.p.
IKP deflators (izmaiņas %)	3,5	1,7	1,6	1,4	2,0	2,3	2,0	1,9	1,9
Saskaņotais patēriņa cenu indekss	4,2	1,2	1,2	1,4	1,4	2,1	1,9	1,8	1,8
Tīrais aizņēmums/aizdevums salīdzinājumā ar pārējo pasauli	-12,4	-7,5	-8,8	-6,8	-6,6	-6,7	-5,9	-4,9	-4,0

Avots. AMECO, Komisijas dienesti, stabilitātes programma (2010.gads).

[2] Eiropas prognozes ekonomikā, 2009. gada rudens, *European Economy*, Nr. 10.

Apjomīgie zaudējumi pēdējā desmitgadē konkurētspējas jomā atspoguļojas darbaspēka vienības izmaksu relatīvajā dinamikā salīdzinājumā ar tirdzniecības partneriem. Straujais algu izmaksu pieaugums un uzcenojumi, kas pārsniedz ražīguma pieaugumu, ir veicinājuši, ka Grieķijā pastāv lielāka inflācija nekā euro zonā. Lai gan nominālā atlīdzība vienam nodarbinātajam ir palielinājusies par aptuveni 2¼% 2009. gadā, SPCI inflācija saglabājās tuvu 1 % 2009. gadā, veidojot augstu faktisko algu pieaugumu, kas ievērojami pārsniedz ražīguma pieaugumu. Ja arī vidējā termiņā būs vērojama atsaiste starp algām un darba tirgus apstākļiem un darba ražīguma pieaugumu, (jo īpaši jāpiemin pašreizējās lejupslīdes vājā ietekme uz algu pieaugumu), tas graus ekonomikas konkurētspēju arī turpmāk. Ražīguma paaugstināšana kopā ar atbilstošām algas izmaiņām palīdzēs atgūt zaudēto konkurētspēju. Lai gan pašreizējais inflācijas līmenis ir zems, prognozēts, ka vidējā termiņā tas ātri atkal varētu pieaugt. Tiek prognozēts, ka arī pamatinflācija pieaugs daudz ātrāk nekā vidēji euro zonā. Vāja vietējo tirgu darbība, jo īpaši pakalpojumu nozarē, atspoguļojas augstos uzcenojumos aizsargātās nozarēs.

2.2. Konkurētspēja un izaugsmes potenciāls

Saskaņā ar *Eurostat* 2008. gadā IKP uz iedzīvotāju, pēc pirktspējas paritātes, bija 94¼% no ES-27 vidējā rādītāja; to noteica relatīvi zems darba ražīgums stundā. Savukārt darbaspēka resursu izmantošana ir lielāka nekā vidēji ES-27, jo ir augsts vidējais nostrādāto stundu skaits gadā. Pašlaik Grieķijai jārisina nopietnas problēmas, lai ienākumi uz iedzīvotāju Grieķijā atbilstu ienākumiem euro zonā. Pirmkārt, krīze var nopietni sagraut Grieķijas ekonomikas ražošanas jaudu. Komisijas aprēķinos lēsts, ka 2020. gadā potenciālā IKP kumulatīvais zaudējums varētu būt aptuveni 16¼% salīdzinājumā ar tendenci 2000.–2006. gada laikposmā. Tas ir lielākais kritums euro zonas valstīs, lai gan daļēji to nosaka augstais potenciālā pieauguma rādītājs Grieķijā pirmskrīzes periodā. Turklāt 2020. gadā Grieķija sāks izjust negatīvas sekas sabiedrības novecošanās dēļ, kas arī samazinās potenciālā pieauguma rādītājus, sākot no 2020. gada.

Tāpēc, lai Grieķijas ekonomika atgrieztos uz noturīgas konverģences ceļa, jākoriģē nelīdzsvarotība, izmantojot stingras fiskālās korekcijas un īstenojot visaptverošu reformu kopumu. Komisija ir atkārtoti akcentējusi Grieķijas ekonomikas trūkumus. Piemēram, Komisijas prognozēs jau ilgāku laiku ir norādītas Grieķijas cenu konkurētspējas problēmas, konkrēti, saistībā ar valūtas reālā efektīvā maiņas kursa pieauguma tendenci. Turklāt Lisabonas stratēģijas ieteikumos[3] tika arī norādītas konkrētas jomas, lai uzlabotu Grieķijas konkurētspēju, kas nav saistīta ar cenām, piemēram, P&A investīcijas, valsts pārvaldes reforma, kā arī izglītības kvalitāte. Pie tam "Ar novecošanas jautājumiem saistītās ekonomikas politikas komitejas darba grupas" aprēķini norāda, ka prioritāte ir pensiju reforma[4]. Turklāt Komisijas veiktajā darba tirgus pārskatā[5] ir arī norādītas problēmas Grieķijas darba tirgū, proti, saistībā ar šīs nozares segmentāciju un noteikumiem, vienojoties par algām. Visbeidzot, vairāki rādītāji liecina, ka ir iespējams uzlabot produktu tirgus darbību, sākot ar tīklu nozarēm un beidzot ar profesionālajiem pakalpojumiem. Minētie elementi kopā mazina Grieķijas strukturālo konkurētspēju un liek domāt, ka Grieķijas ekonomikas apjomīgā ārējā nestabilitāte nav tikai saistīta ar lielu iekšzemes pieprasījumu. Turpmākajās rindkopās ir sīkāk izskaidrotas problēmas katrā politikas jomā.

---

3 OV L 183, 15.7.2009., 1. lpp.

4 *European Economy*, Nr.2/2009, 2009: Ziņojums par novecošanu: ekonomikas un budžeta prognozes ES-27 dalībvalstīm (2008-2060).

5 *European Economy*, 8/2009*, Labour market and wage developments in 2008*.

Attiecībā uz cenu konkurētspēju ir divi rādītāji. Pirmkārt, pēdējos 10 gados Grieķija ir akumulējusi inflācijas atšķirības aptuveni par 1 procentpunktu gadā salīdzinājumā ar pārējām euro zonas valstīm. Otrkārt, algu pieaugums ir lielāks nekā euro zonā un pārsniedz ražīguma pieaugumu, un tas ir veicinājis faktiskās darbaspēka vienības izmaksas pieaugumu. Domājams, ka inflācijas atšķirības ir radušās saistībā ar spēcīgu iekšzemes pieprasījumu (pirmskrīzes gados), kā arī no nepilnībām darba un produktu tirgū, kas attiecīgi izraisīja pārmērīgu algu un uzcenojumu kāpumu. Pārmērīgu algu pieaugumu salīdzinājumā ar darba ražīgumu veicina Grieķijā pastāvošā algu vienošanās sistēma, kā arī attieksme valsts sektorā. Patiesi, algas valsts sektorā veido lielu daļu no algu kopapjoma. Tas stipri ietekmē algu noteikšanu privātajā sektorā, un pēdējos gados tās ir pārsniegušas algu līmeni privātajā sektorā[6].

Runājot vispārīgi, valsts pārvaldes kvalitātes uzlabošanā liela nozīme ir tam, lai tiktu paaugstināta ekonomikas vispārējā efektivitāte. Laika gaitā valsts iestāžu, organizāciju, pašvaldību un vietējo pašpārvalžu skaits ir palielinājies. Ieteikumos saistībā ar Lisabonas stratēģiju ir uzsvērta vajadzība izveidot efektīvas regulēšanas, kontroles un izpildes spējas, gan vispārīgā līmenī, gan saistībā ar struktūrfondu izmantošanu. Grieķijas iestādes ir apņēmušās uzlabot valsts pārvaldes darbību un sākušas ieviest darbības programmu "Administratīvā reforma". Pašreiz jāturpina uzlabot ietekmes novērtējumu nozīmīgums un publisko apspriešanu pārredzamība, jāpaātrina darbs pie kodifikācijas, izveidojot katrā ministrijā īpašas nodaļas labākam regulējumam, kā arī palielinot struktūrfondu apguvi. Pēdējais aspekts ir analizēts turpmāk.

Pensijas ir vēl viena nozare, kura būtiski jāreformē. Prognozēts, ka nākamajās desmitgadēs izdevumi pensijām no sociālā nodrošinājuma sistēmas būtiski pieaugs (izsakot procentos no IKP) no 11¾% no IKP 2007. gadā līdz gandrīz 24 % no IKP 2060. gadā. Tāpēc Komisijas jaunākajā ziņojumā par stabilitāti[7] norādīts, ka Grieķijas valsts finanšu ilgtspēju apdraud augsts risks. Demogrāfiskās tendences, tostarp gados vecāku cilvēku apgādājamības koeficienta divkāršošanās līdz 2060. gadam, ļoti ietekmēs pensiju izdevumu palielināšanos prognozes periodā[8]. Turklāt pensijas līmenis[9] Grieķijā ir viens no augstākajiem ES, lai gan 65 gadus vecus un vecākus cilvēki nabadzība vecumdienās apdraud vairāk nekā vidēji ES. Jaunākās reformas, piemēram, Likums Nr. 3655/2008[10], tika paredzētas, lai risinātu dažas

---

6 Šim salīdzinājumam izmantoti nacionālo kontu dati, salīdzinot atlīdzību vienam nodarbinātajam valsts pārvaldē ar atlīdzību vienam nodarbinātajam tautsaimniecībā kopā laikposmā no 2000. līdz 2007. gadam. Algu kāpums valsts sektorā pārsniedz algu līmeni privātajā sektorā, un šāds kāpums ir arī lielāks nekā citās euro zonas dalībvalstīs, par kurām ir pieejami dati, piemēram, Spānijā vai Itālijā.

7 *European Economy*, 9/2009.

8 Patiešām, konsekventi ir prognozēts, ka Grieķijā ar demogrāfiju saistītās problēmas ir daudz nopietnākas nekā vidēji ES, un 2008. gada *Eurostat* prognozēs lēsts, ka gados veco cilvēku apgādājamības koeficients pieaugs no 27,8 % 2008. gadā līdz 57,1 % 2060. gadā. Attiecība starp apdrošinātajiem un pensionāriem ir 1,75:1 nevis 4:1, kas ir vajadzīga, lai darbotos regulāru iemaksu pensiju shēma.

9 Pensijas līmenis ir attiecība starp vidējo likumā paredzēto vecuma pensiju un vidējo algu kopējā ekonomikā.

10 Likums 3655/2008 ir paredzēts, lai novērstu dažas administratīvās nepilnības Grieķijas pensiju sistēmā, vienlaikus ieviešot vairākas parametru korekcijas. Pirmkārt, likums samazina fondu skaitu no 113 līdz 13, tādējādi mazinot administratīvās izmaksas un uzlabojot pārraudzību. Otrkārt, likums ievieš individuālu sociālā nodrošinājuma numuru, lai uzlabotu izdevumu kontroli un mazinātu izvairīšanos no iemaksu veikšanas. Treškārt, ar likumu tiek izveidots apdrošināšanas fonds starppaaudžu solidaritātei, lai nodrošinātu pensiju maksājumus nākotnē. Turklāt likums paredz finansiālos stimulus, lai paildzinātu saimnieciski aktīvo dzīvi par trim gadiem pēc likumīgā pensionēšanās vecuma, un stingrākus noteikumus par grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu, lai palielinātu sieviešu dalību darba tirgū.

pensiju sistēmas nepilnības, piemēram, tās pārmērīgo sadrumstalotību. 2010. gada stabilitātes programmas atjauninājumā iekļautas arī vairākas apņemšanās saistībā ar pensiju un veselības aprūpes sistēmu. Kopumā pensiju sistēma nav ilgtspējīga un ir netaisnīga. Agrīnas pensionēšanās shēmas ir alternatīvs, bet dārgs variants, jo šāda pensionēšanās negatīvi ietekmē motivāciju strādāt. Tāpēc reformām jāierobežo ar sabiedrības novecošanos saistīto izdevumu būtiskais pieaugums, lai stiprinātu valsts finanšu ilgtspēju ilgtermiņā. Jāreformē arī veselības aprūpes sistēma, lai uzlabotu pakalpojumu kvalitāti, jo īpaši primārajā aprūpē, efektivitāti un budžeta pārvaldību, jo minētie aspekti ir radījuši pārtēriņu budžetā[11].

Stabilitātes programmas atjauninājumā minēta arī produktu tirgus reforma. Uzmanība jāpievērš vairākām nozarēm. Pirmkārt, ir jāstiprina konkurence profesionālo pakalpojumu jomā — nozarē, kas veido 2½% no IKP un 7 % nodarbinātības[12]. ESAO izstrādātajā produktu tirgus rādītājā par profesionālajiem pakalpojumiem Grieķija ir novērtēta zemu, jo īpaši attiecībā uz juridiskajiem pakalpojumiem. Otrkārt, šķēršļi konkurencei ir augstākie ESAO Eiropas valstu grupā, pamatojoties uz ESAO indeksu par konkurences ierobežojumiem. Treškārt, no ES vidējā rādītāja atpaliek gan tīklu nozaru liberalizācija (piemēram, enerģētika)[13], gan tirgu atvēršana transporta nozarē, jo īpaši dzelzceļa nozarē[14]. Piemēram, gāzes nozarē pirmais privātais sašķidrinātas dabasgāzes imports tiks atcelts (2009. gada decembris), jo valsts kontrolē esošais tīkla operators *DESFA* neparakstīja līgumus par pieeju tīklam. Liberalizācijas trūkums nepārprotami ietekmē Grieķijas uzņēmējdarbību. Piemēram, attiecībā uz elektroenerģijas tirgu Pasaules banka[15] norāda, ka, lai pievienotos elektrotīklam, jaunam uzņēmumam ir nepieciešams ilgāks laiks un tas izmaksā dārgāk nekā vidēji ESAO valstīs.

Visbeidzot, runājot par uzņēmējdarbības vidi, uzņēmumi saskaras ar sarežģītām, apgrūtinošām un ilgstošām procedūrām un juridisko nenoteiktību attiecībās ar valsts pārvaldi. Neraugoties uz paveikto, saskaņā ar Pasaules bankas uzņēmējdarbības vides indeksu (*Doing Business index*) Grieķija 2009. gadā ir pēdējā vietā ES un ESAO valstu grupā. Tas skaidrojams ar to, ka uzņēmējdarbības uzsākšanai jātērē laiks un līdzekļi, ar kopumā neelastīgo nodarbinātību, minimālu investoru aizsardzību, kā arī grūtībām piekļūt finansējumam. Grieķija ir apņēmusies sasniegt mērķi līdz 2013. gadam samazināt administratīvo slogu par 25 %, lai gan īstenošana ir vēl tikai sākumposmā. Īsumā, reformas minētajās jomās saskaņā ar ES mazās uzņēmējdarbības aktu varētu palielināt privātās investīcijas un nodarbinātību ar minimālu valsts finansējumu. Minētās reformas varētu palīdzēt arī īstenot darba tirgus reformas, samazinot izmaksu slogu.

Papildus centieniem reformēt nodarbinātību valsts sektorā, Grieķijas darba tirgū ir jāveic arī reformas saskaņā ar kopējiem elastdrošības principiem. Grieķijas darba tirgū ir ļoti izteikts dalījums pēc dzimuma (vairāk nekā jebkurā citā ES valstī), vecuma (jauniešiem ir grūtības iekļūt darba tirgū), līguma veida (relatīvi lielāka nodarbinātības aizsardzība pagaidu līgumiem nekā pastāvīgajiem līgumiem) un prasmēm (lielāka nodarbinātības aizsardzība kalpotājiem, nevis strādniekiem). Vienlaikus ir daudz darāmā, lai uzlabotu darbaspēka kvalifikāciju un

---

11 ESAO (2009.), *Economic Survey of Greece 2009*, 3. nodaļa. 3. nodaļa. Veselības aprūpes sistēmas darbības uzlabošana.

12 Avots. *EU KLEMS* 2005.

13 Tas norādīts 2007. gada ESAO rādītājos par regulējumu enerģētikas, transporta un telesakaru nozarē. Grieķijā šis rādītājs attiecībā uz elektrību ir 2,1 un gāzi 3,5 salīdzinājumā ar 1,5 un 2,5 pārējās ES valstīs, kas ietilpst ESAO.

14 2007. gada ESAO indeksā 5,3 salīdzinājumā ar 3,4 pārējās ESAO valstīs.

15 *Getting Electricity. A pilot indicator set from the Doing Business project*. Pasaules banka. 2010. gads.

atbilstību darba tirgus vajadzībām, uzlabojot vidējās un augstākās izglītības kvalitāti, valsts nodarbinātības dienestu efektivitāti un aktīva darba tirgus politiku. Daži no šiem jautājumiem ir minēti stabilitātes programmas atjauninājumā. Visbeidzot, definīcija par kolektīvo atlaišanu ir ārkārtīgi plaša tāpēc, ka gadījumos, kad tiek atlaisti 4 darbinieki, to piemēro uzņēmumiem, kur strādā no 20 līdz 200 darbiniekiem. Kolektīvā atlaišana ir apgrūtinoša, tāpēc pašreiz Grieķijā spēkā esošie tiesību akti kavē darba vietu radīšanu. Tas arī ierobežo uzņēmumu izaugsmi.

Visbeidzot, ES struktūrfondu ātrākai un efektīvākai apguvei var būt izšķiroša loma, lai sekmīgi atjaunotu konkurētspēju un valsts finanšu ilgtspēju. Kopš 2007. gada Grieķija ir iesniegusi relatīvi maz maksājumu pieprasījumu Komisijai. Salīdzinājumā ar pārējām dalībvalstīm tas liecina par zemu fondu apgūšanas līmeni 2007.–2013. gada plānošanas perioda ceturtā gada sākumā. Pieskaņojot valsts investīciju prioritātes struktūrpolitikas un kohēzijas politikas mērķiem un sadarbojoties ar Komisiju, lai uzlabotu darbības programmu īstenošanu, Grieķija varētu finansēt svarīgas valsts investīcijas, kas atbalsta ilgtermiņa izaugsmes potenciālu, vienlaicīgi ļaujot turpināties budžeta konsolidācijai. Īpašu uzmanību vajadzētu pievērst darbības programmām „Administratīvā reforma" un „Digitālā konverģence", kuras atbalsta būtiskas reformas valsts pārvaldē, kā arī cilvēkresursu attīstību, izglītību un mūžizglītību, kas sekmē darba tirgus un izglītības reformas, jo tām visām ir ļoti svarīga nozīme reformu un izaugsmes stratēģijas īstenošanā, kuras izklāstītas 2010. gada stabilitātes programmas atjauninājumā. ES fondus varētu izmantot, lai palielinātu valsts pārvaldes efektivitāti un atbalstītu reformas veselības aprūpes sistēmā, valsts nodarbinātības dienestā, mūžizglītības jomā, kā arī pilnveidojot efektīvas regulēšanas, kontroles un izpildes kapacitāti.

2.3. Banku sektors

No maksātspējas viedokļa Grieķijas bankas aizvien ir diezgan stabilas, ar vidējo kapitāla pietiekamības rādītāju 11,7 % un nepārtrauktu rentabilitāti. Bankas saņēma valsts atbalstu garantiju un kapitāla ieguldījumu veidā, taču mazāk nekā daudzās citās ES dalībvalstīs. Tomēr banku darbību nākotnē noteiks ekonomikas strukturālie trūkumi, kad ekonomika atgūsies no pašreizējās lejupslīdes, kuras rezultātā būs samazinājies kredītu pieaugums.

Lai gan Grieķijas bankām ir diezgan zema aizdevumu un noguldījumu attiecība, Grieķijas banku nozare ir saskārusies ar grūtībām, lai piekļūtu likviditātei vairumtirdzniecības tirgos, kas nozīmē, ka tā lielā mērā ir atkarīga no eurosistēmas aizdevumiem[16]. Pašreiz Grieķijas bankās aptuveni 8 % no aktīviem ir valsts vērtspapīri, galvenokārt no Grieķijas. Ja arī turpmāk valsts kredītriska reitings samazināsies, Grieķijas banku un citu investoru vēlme paturēt īpašumā Grieķijas valdības vērtspapīrus varētu būt apšaubāma. Tas potenciāli radītu turpmāku spiedienu uz valsts spēju nodrošināt pašfinansējumu.

Attiecībā uz finanšu nozari kopumā un, konkrēti, uz apdrošināšanas nozari, Grieķijas uzraudzības iestāde ir uzsākusi procesu, lai novērstu nepilnības saistībā ar viena liela uzņēmuma un četru mazu uzņēmumu saistību nepildīšanu[17].

---

16 Piekļuve eurosistēmas aizdevumiem bija iespējama, veicot grozījumus ECB noteikumos par garantijām. Tomēr gaidāms, ka 2010. gada beigās eurosistēma atgriezīsies pie pirmskrīzes kritērijiem attiecībā uz garantijām.

17 *Aspis Pronoia S.A*. darbības atļauja tika atcelta 2009. gada 21. septembrī kopā ar citiem četriem maziem apdrošināšanas uzņēmumiem no *Aspis Group*, kas darbojas Grieķijā. Tas tika veikts, jo minētajiem

2.4. Valsts finanšu nelīdzsvarotība

Grieķijas valsts finanses 2009. gadā pasliktinājās daudz vairāk, nekā varēja prognozēt saistībā ar lejupslīdi un finanšu nozares atbalsta pasākumiem. Saskaņā ar oficiālajām aplēsēm, kas iekļautas 2010. gada budžetā, valsts budžeta deficīts ir sasniedzis 12¾ % no IKP 2009. gadā (minētajā aplēsē ietverta pagaidu rakstura neto deficītu palielinoša ietekme 1¼ % apmērā no IKP[18]). Tas ir saskaņā ar Komisijas dienestu 2009. gada rudens prognozi un ir samērā ar 2009. gada budžeta mērķi 3,7 % no IKP, kas minēts 2009. gada janvāra stabilitātes un izaugsmes programmas atjauninājumā (2. tabula)[19]. Pašlaik lēstais 2009. gada budžeta deficīts būs daudz lielāks, nekā bija paredzēts tad, kad Padome pieņēma ieteikumu saskaņā ar EK līguma 104. panta 7. punktu 2009. gada aprīlī.

2. tabula. Pārskatītās aplēses par ekonomikas izaugsmi un budžeta rezultātiem

	Reālā IKP pieaugums (izmaiņas %)					Valsts tīrais aizdevums/aizņēmums (% no IKP)				
	2009	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
2009. gada budžets	2,7	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	-2	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
COM 2009.g. janv.progn.	0,2	0,7	n.p.	n.p.	n.p.	-3,7	-4,2	n.p.	n.p.	n.p.
SP 2009. g. janv.	1,1	1,6	2,3	n.p.	n.p.	-3,7	-3,2	-2,6	n.p.	n.p.
PBDP paziņojums (2009.g.apr.)	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	-3,7	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
COM 2009.g. pavasar.progn.	-0,9	0,1	n.p.	n.p.	n.p.	-5,1	-5,7	n.p.	n.p.	n.p.
PBDP paziņojums (2009.g.okt.)	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	-12,5	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
COM 2009.g. rudens progn.	-1,1	-0,3	0,7	n.p.	n.p.	-12,7	-12,2	-12,8	n.p.	n.p.
2010. gada budžets	-1,2	-0,3	n.p.	n.p.	n.p.	-12,7	-9,1	n.p.	n.p.	n.p.
SP 2010.g. janvāris	-1,2	-0,3	1,5	1,9	2,5	-12,7	-8,7	-5,6	-2,8	-2

Avots. Komisijas dienesti, stabilitātes programmas atjauninājumi.

Deficītu, kas ir daudz lielāks, nekā paredzēts 2009. gada budžetā, var tikai daļēji izskaidrot ar nelabvēlīgiem makroekonomikas apstākļiem (3. tabula). Saskaņā ar Grieķijas iestāžu jaunākajām oficiālajām aplēsēm reālais IKP pieaugums 2009. gadā ir prognozēts -1¼ %, kas kopumā atbilst Komisijas 2009. gada rudens prognozei. Tomēr tikai neliela 2009. gada fiskālo noviržu daļa (aptuveni 1½% no IKP) ir saistāma ar automātisko stabilizatoru darbību, ekonomikai nonākot recesijā. Vēl daļa no deficīta novirzēm ir saistīta ar bāzes ietekmi, ko izraisīja valsts 2008. gada kopbudžeta deficīta pārskatīšana un ievērojama palielināšana (2009. gada oktobrī 2008. gada deficīta attiecība salīdzinājumā ar pavasarī paziņotajiem datiem tika palielināta par 2¾ % no IKP)[20].

---

uzņēmumiem bija ļoti vāja bilance. Tomēr summa, ko Grieķijas valdībai varētu lūgt nodrošināt, lai saglabātu stabilitāti minētajā nozarē, ir neliela.

18 To var sīkāk izskaidrot ar vienreizējiem deficītu palielinošiem izdevumiem 1¼ % apmērā no IKP un vienreizējiem ieņēmumiem aptuveni ¼ % no IKP. Iepriekšminētajos ieņēmumos iekļauti vienreizēji ieņēmumi no mājsaimniecībām ar īpašiem vai augstiem ienākumiem un nodokļu amnestijas pasākumiem, kas ieviesti 2009. gadā.

19 http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication_summary16053_en.htm.

20 Saskaņā ar 15. panta 1. punktu Padomes Regulā (EK) Nr. 479/2009 *Eurostat* ir paudis iebildumus par Grieķijas paziņoto datu kvalitāti, jo ir ievērojamas neskaidrības par Grieķijas statistikas iestāžu paziņotajiem skaitļiem (*Eurostat News Release* (Eurostat paziņojums presei) 149/2009, 2009. gada 21. oktobris). *Eurostat* šaubās par Grieķijas valdības finanšu statistiku vēl nav atsauktas. Sk. arī Komisijas ziņojumu par Grieķijas valsts deficīta un parāda statistiku, COM(2010) 1, 8.1.2010.

Papildus minētajiem faktoriem valsts deficīta pasliktināšanās atspoguļo ieņēmumu samazināšanos par aptuveni 2½ % no IKP un izdevumu pārtēriņus par gandrīz 2½ % no IKP salīdzinājumā ar stabilitātes programmas 2009. gada janvāra atjauninājumā noteikto budžeta mērķi. Ieņēmumi samazinājušies galvenokārt nodokļu iekasēšanas mehānisma nepilnību dēļ. Konkrētāk, netiešo nodokļu ieņēmumi saruka par 1¼ % no IKP, bet, kad sāka palielināties bezdarbs, sociālās iemaksas samazinājās par gandrīz ½ % no IKP, kas apstiprināja, ka sākotnējās budžeta ieņēmumu prognozes, uz kurām pamatojās budžetā noteiktais mērķis, ir bijušas izteikti optimistiskas (attiecībā gan uz tiešajiem, gan netiešajiem nodokļiem). Pievēršoties izdevumiem, kā jau minēts iepriekš, jāatzīmē, ka izdevumu pārtēriņu veicinājuši vairāki vienreizēji izdevumi[21], kuru kopējais apjoms ir aptuveni 1¼ % no IKP. Turklāt valsts sektora algu kopapjoms palielinājās par kādiem 0,7 % no IKP, galvenokārt saistībā ar īstermiņa nodarbinātības līgumiem un algu pieaugumu valsts sektorā. Pie tam parāda apkalpošanas izmaksas palielinājās par 0,5 % no IKP, ņemot vērā parāda attiecības lielo pieaugumu. Šīs izdevumu un ieņēmumu novirzes vairāk nekā pārsniedz fiskālās konsolidācijas pasākumus, par kuriem valdība paziņoja 2009. gada jūnijā[22] un kuri tāpēc gada laikā ir īstenoti tikai daļēji[23].

3. tabula. Galvenie faktori, kas nosaka valsts budžeta deficītu 2009. gadā (*)

	Ietekme uz deficītu (°)	**Deficīts 2009. gadā**
Sākotnējais mērķis likumā par 2009.gada budžetu		**2,0**
Stabilitātes programmas 2009. gada janvāra atjauninājums		**3,7**
Bāzes gada efekts	1,4	
Automātiskie stabilizatori	1,5	
Vienreizējie izdevumi	1,5	
Ieņēmumu uzlabošanas pasākumu ietekme	-1,0	
Izdevumu samazināšanas pasākumu ietekme	-0,3	
Ieņēmumu samazinājumi	3,5	
Izdevumu pārtēriņš	2,2	
Mijmaiņas darījumu starpība	0,2	
Stabilitātes programmas 2010. gada janvāra atjauninājums		**12,7**

(*) Tabulā apkopoti % no IKP, svarīgākie labojumi, korekcijas un neatbilstības 2009. gada budžetā, kopš to pieņēma (iepriekšējā) Grieķijas valdība 2008. gada beigās, un jaunā stabilitātes programma.

(°) '+' norāda uz deficīta pieaugumu, bet '–' uz deficīta samazinājumu.

---

21 Īpašs pabalsts izmaksāts mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem (EUR 203 miljoni), administratīvās izmaksas saistībā ar 2009. oktobra ārkārtas vēlēšanām (EUR 244 miljoni) un slimnīcām paredzēto nokavēto maksājumu nomaksa (EUR 975 miljoni), subsīdijas un piešķīrumi citām valsts iestādēm (EUR 394 miljoni), soda nauda pēc tiesas sprieduma par valsts gaisa transporta uzņēmumu un citi izdevumi (EUR 541 miljoni). Kopā ir 3 228 miljoni jeb 1¼ % no IKP.

22 Vairums plānoto pasākumu bija vērsti uz to, lai palielinātu ieņēmumus uz laiku (nodokļu norēķini, papildu nodokļi personām ar augstiem ienākumiem, nodoklis ēkām ar pārkāptiem zemes izmantošanas noteikumiem u.c.) vai pastāvīgi (akcīzes nodokļa palielinājums tabakai un alkoholam, augstāka nodokļa likme dividendēm un akciju opcijām u.c.). Attiecībā uz izdevumiem gada laikā tika paziņots par dažu pasākumu īstenošanu (piemēram, pašreizējo izdevumu samazinājums, algu un pensiju iesaldēšana valsts sektorā, ārvalstu attīstības atbalsta samazinājums u.c.).

23 Piemēram, tādu ēku aplikšana ar nodokli, kas ir pretrunā ar zemes izmantošanas noteikumiem, par ko tika paziņots 2009. gada jūnijā, netika īstenota (aplēstā ietekme uz budžetu aptuveni ½ % no IKP), jo Grieķijas tiesas to atzina par antikonstitucionālu. Citi pasākumi, kuru efekts bija mazāks, nekā sākotnēji plānots, bija, piemēram, algu un pensiju iesaldēšana valsts sektorā, nodokļu nomaksas termiņa pagarināšana, nodevas par mobilo tālruņu izmantošanu, nodevas jahtu īpašniekiem u.c.

Nobeigumā, lai gan makroekonomikas apstākļi ir ievērojami pasliktinājušies salīdzinājumā ar prognozēto, straujo fiskālās nelīdzsvarotības pasliktināšanos var tikai daļēji saistīt ar sliktākiem makroekonomikas apstākļiem, nekā prognozēts.

2.5. Fiskālā statistika

Attiecībā uz Grieķijas statistikas sistēmu nepilnības valsts finanšu statistikā aizvien ir aktuāls un nopietnas bažas izraisošs jautājums. 2009. gada 22. oktobrī *Eurostat* pauda bažas par Grieķijas iestāžu paziņotajiem datiem, *"jo ir ievērojamas neskaidrības par paziņotajiem datiem,"* un tādējādi *Eurostat* neapstiprināja iesniegtos datus. Konkrētāk, būtiska datu par valsts deficītu un parādu iepriekšējos gados pārskatīšana tika izklāstīta 2009. gada oktobra paziņojumā.

Valsts budžeta deficīts 2008. gadam tika pārskatīts un palielināts līdz 7¾ % no IKP, par 4 punktiem salīdzinājumā ar 2009. gada janvāra stabilitātes programmas atjauninājumu un par 2¾ punktiem no IKP salīdzinājumā ar 2009. gada aprīļa paziņojumu. Jaunākajā Komisijas ziņojumā par Grieķijas budžeta deficīta un parāda statistiku[24] ir sniegti pierādījumi tam, ka *"ir nopietni pārkāpumi 2009. gada aprīļa un oktobra pārmērīga budžeta deficīta procedūras paziņojumos, tostarp neprecīzu datu iesniegšana, grāmatvedības noteikumu un paziņojuma iesniegšanas termiņa neievērošana. Konstatēta vāja sadarbība starp valsts dienestiem, kas piedalījās datu apkopošanā pārmērīga budžeta deficīta procedūras paziņojumam, kā arī tas, ka Grieķijas statistikas pārvalde un galvenā grāmatvedības iestāde finanšu ministrijā nav neatkarīgas iestādes. Iestāžu tīkls un valsts grāmatvedības sistēma nav piemērota tam, lai iesniegtu pārmērīga budžeta deficīta procedūras ietvaros atbilstošu statistiku; īpaši minama nepārredzama vai kļūdaini veikta grāmatvedība, kuras dēļ Grieķijas iestādēm ilgākā laika periodā nācās vairākkārt un dažos gadījumos būtiski pārskatīt datus. Zems pārskatatbildības līmenis individuāli iesniegtajiem datiem, kurus izmanto pārmērīga budžeta deficīta procedūras paziņojumos (piemēram, dažos gadījumos rakstveida dokumentu vai apliecību trūkums, datu apmaiņa pa tālruni). Nav skaidri sadalīts un/vai vispār nav noteikts atbildības līmenis valsts dienestiem, kas sniedz izejas datus vai apkopo statistikas datus, apvienojumā ar neskaidrām to ierēdņu pilnvarām, kuri ir atbildīgi par datiem."* Tāpēc ir vajadzīgi turpmāki pasākumi, lai uzlabotu valsts datu vākšanu un apstrādi. Tā kā Grieķija nemitīgi nav spējusi iesniegt atbilstošu statistiku par valsts deficītu atbilstīgi Stabilitātes un izaugsmes paktam, fiskālās konsolidācijas pasākumi turpmākajos gados ir jāuzrauga, ne tikai izmantojot datus par valsts budžeta deficītu, bet arī novērtējumus par valsts parāda līmeņa attīstību.

Savlaicīgu un efektīvu ieņēmumu un izdevumu kontroli ir kavējušas ar Grieķijas valsts kontu uzskaiti saistītās strukturālās un endēmiskās problēmas. Turklāt ir ārkārtīgi svarīgi veikt vairākus pasākumus, lai uzlabotu budžeta procesu un izpildi, kā arī fiskālo datu kvalitāti, ņemot vērā tika ļoti vajadzīgo Grieķijas statistikas sistēmas (ieskaitot galveno grāmatvedības iestādi) pārveidi un valsts statistikas iestāžu profesionālās neatkarību.

Komisija ir uzsākusi pienākumu neizpildes procedūru par Grieķijas fiskālās statistikas apkopošanas un paziņošanas neatbilstību vairākiem ES tiesību aktiem.

---

[24] http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=COM_2010_report_greek

3. 2010. GADA JANVĀRA GRIEĶIJAS STABILITĀTES PROGRAMMAS ATJAUNINĀJUMS

Padomes Regulā (EK) Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu noteikts, ka valstīm, kas ieviesušas vienoto valūtu, katru gadu jāiesniedz stabilitātes programmas atjauninājums. Saskaņā ar minētās regulas 5. panta 3. punktu Padome var pārbaudīt atjauninātās stabilitātes programmas, kuru pamatā ir novērtējumi, ko sagatavojusi Komisija un Ekonomikas un finanšu komiteja. Savā novērtējumā Padome arī norāda, ka ir pārbaudījusi, vai ekonomika atbilst ekonomikas politikas vispārējām pamatnostādnēm.

Parlaments 2009. gada 23. decembrī pieņēma 2010. gada budžetu, kurā 2010. gadam noteiktais valsts budžeta deficīta mērķis ir 9,1 % no IKP. Tikmēr Grieķijas iestādes paziņoja par vajadzību paātrināt fiskālo korekciju jau 2010. gadā, 2010. gadam nosakot vērienīgu budžeta deficīta mērķi 8,7 % apmērā no IKP. 2010. gada janvāra stabilitātes programmas atjauninājums, kas tika iesniegts 2010. gada 15. janvārī, aptver 2010.–2013. gadu; apstiprinātais pārskatītais budžeta deficīta mērķis 2010. gadam ir 8,7 % no IKP. Lai pārskatītie mērķi tiktu sasniegti, atjauninātajā stabilitātes programmā paredzēti vairāki pasākumi, papildus tiem, kas paziņoti 2010. gada likumā par budžetu. Programmā sīki izklāstīts pasākumu kopums par fiskālās konsolidācijas pasākumiem 2010. gadā, lai veicinātu nodokļu ieņēmumu iekasēšanu un — gan mazākā mērā — ierobežotu un racionalizētu primāros valsts izdevumus. Programmā arī sniegtas aplēses par katra 2010. gada fiskālā pasākuma kvantifikāciju, kā arī šo pasākumu pieņemšanas un īstenošanas termiņi. Daži no minētajiem pasākumiem jau ir iesniegti parlamentā un tiks īstenoti 2010. gada pirmajos mēnešos. Plānos 2011., 2012. un 2013. gadam iekļauts plašs strukturālo reformu klāsts, bet tās nav īpaši sīki izklāstītas un nav minēti konkrēti īstenošanas datumi.

Tā kā 2010. gada budžets bija pieejams tikai pēc 2009. gada rudens prognozes iesniegšanas termiņa, Komisijas dienesti prognozēja, ka valsts budžeta deficīts saglabāsies virs 12 % no IKP gan 2010. gadā, gan 2011. gadā. Saskaņā ar makroekonomikas scenāriju, kas ir 2010. gada budžeta pamatā un apstiprināts arī 2010. gada janvāra stabilitātes programmas atjauninājumā, prognozētais reālā IKP pieaugums 2010. gadā ir -0,3 % un kopumā saskan ar Komisijas dienestu 2009. gada rudens prognozi. Tomēr Komisijas dienestu prognozes pamatā ir pieņēmums, ka politika netiks mainīta, un turklāt to sagatavoja pirms jaunākajiem notikumiem finanšu tirgū, tāpēc galvenais makroekonomikas scenārijs 2010. gadam, kas iekļauts atjauninātajā programmā, ir optimistisks.

Saskaņā ar 2010. gada janvāra stabilitātes programmas atjauninājumu valsts kopbudžeta mērķis 2010. gadam nozīmē fiskālās korekcijas, ko nosaka, pēc deficīta attiecības izmaiņām par 4 procentpunktiem no IKP, kas atspoguļo kopējo ieņēmumu attiecības pret IKP pieaugumu par 2,6 procentpunktiem no IKP un kopējo izdevumu attiecības pret IKP samazinājumu par 1,4 procentpunktiem no IKP. Tādējādi ir plānots, ka korekciju lielāko daļu 2010. gadā nodrošinās budžeta ieņēmumu daļa, pateicoties pasākumiem ieņēmumu pagaidu uzlabošanai aptuveni ¼ % no IKP[25] apmērā un pastāvīgam nodokļu ieņēmumu uzlabošanas pasākumu kopumam, kas parlamentam būtu jāpieņem 2010. gada martā. Attiecībā uz izdevumiem paredzētie samazinājumi atspoguļo to, ka ir apturēti 2009. gada vienreizējie izdevumi vairāk nekā 1 % no IKP apmērā, tomēr vairāku paziņoto pastāvīgo izdevumu

[25] Neto ietekme uz budžetu būs šāda: vienreizējie ieņēmumi ½% apmērā no IKP (iekasētā maksa saistībā ar finanšu sektora likviditātes pasākumiem, īpašais nodoklis sevišķi ienesīgiem uzņēmumiem un lieliem nekustamiem īpašumiem) un vienreizējie izdevumi ¼% apmērā no IKP (saistībā ar otro iemaksu sociālās solidaritātes pabalstam, ko izmaksā trūcīgām mājsaimniecībām).

samazinājumu ietekmi faktiski likvidē izdevumu pieaugums izglītībai, veselības aprūpes pakalpojumiem un valsts ieguldījumiem.

Konkrētāk, programmā ir izklāstīti vairāki pastāvīgi ieņēmumus konsolidējoši pasākumi, kas jāīsteno 2010. gadā un kas kopā veido aptuveni 2½ % no IKP. Programmā raksturoti nodokļu ieņēmumu palielināšanas pasākumi, tai skaitā progresīvā nodokļa sistēmas ieviešama visiem mājsaimniecību ienākumiem un nodokļu atbrīvojumu atcelšana (aplēstā ietekme uz budžetu 0,4 % no IKP), nekustamā īpašuma nodokļa režīma reforma (aplēstā ietekme uz budžetu 0,2 % no IKP), akcīzes nodokļa palielināšana tabakas izstrādājumiem un alkoholiskajiem dzērieniem (jau iesniegts parlamentā, aplēstā ietekme uz budžetu 0,4 % no IKP) un lielāka nodeva par mobilo tālruņu lietošanu un akcīzes nodoklis par degvielu[26] (aplēstā ietekme uz budžetu 0,4 % no IKP). Tomēr būtiska daļa (aptuveni 1 % no IKP) no kopējiem plānotajiem pastāvīgajiem ieņēmumu palielinājumiem 2010. gadā balstās uz aktīvāku cīņu pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. Programmā sniegti arī vairāki politiski pasākumi, lai uzlabotu nodokļu iekasēšanas mehānismu, paplašinātu nodokļu bāzi un palielinātu nodokļu maksāšanu[27]. Ir svarīgi, lai grozījumi, kurus plānots iesniegt parlamentam martā un kas vajadzīgi, lai īstenotu vairumu no izklāstītajiem nodokļu pasākumiem, tiktu pieņemti nekavējoties, lai minētajiem pasākumiem būtu ietekme jau 2010. gadā. Turklāt, ņemot vērā iepriekšējo pieredzi, plānotie pasākumi cīņai pret nodokļu nemaksāšanu ir stingri jāīsteno, lai plānotie ieguvumi realizētos.

Attiecībā uz izdevumiem 2010. gadā paredzētais samazinājums balstās galvenokārt uz 2009. gada vienreizējo izdevumu pārtraukšanu. Ir veikti pasākumi, lai samazinātu algas valsts sektorā, darbības izmaksas un tēriņus aizsardzības jomā (aptuveni ¾ % no IKP), tomēr, palielinot izdevumus izglītības jomā un valsts ieguldījumos (aptuveni ¾ % no IKP) faktiski tiek dzēsta jebkādu deficītu samazinošu pasākumu ietekme uz budžetu, un tādējādi ietekme uz neto budžetu nebūs būtiska. Konkrēti, programmas atjauninājumā norādīti pasākumi, lai uzlabotu slimnīcu publisko iepirkumu efektivitāti (aplēstā pastāvīgā ietekme uz budžetu 0,3 % no IKP), valdības apņemšanās samazināt darbības izmaksas par 0,1 % no IKP, samazināt publiskā iepirkuma apjomu militārajā jomā par 0,2 % no IKP, samazināt civildienesta ierēdņu pabalstus[28] par 0,3 % no IKP, iesaldēt darbinieku pieņemšanu darbā valsts sektorā 2010. gadā un īstenot noteikumu par 1 jauna darbinieka pieņemšanu 5 pensionējušos personu vietā.

---

[26] Iepriekšējais parlaments pirms vispārējām vēlēšanām oktobrī jau bija pieņēmis noteikumus, lai palielinātu mobilā tālruņa lietošanas nodevu un akcīzes nodokli par degvielu.

[27] Apvienot nodokļu iekasēšanas un sociālā nodrošinājuma iemaksu sistēmas, revīzijas procesā izmantot riska analīzē balstītu pieeju, noteikt uzņēmumiem juridisku pienākumu atvērt komerckontus komercbankās un veikt norēķinus, izmantojot bankas maksājumu sistēmu, pārskatīt pašreizējo kontrolpārbaužu sistēmu, pāriet no formālas iegrāmatojumu un dokumentu pārbaudes uz padziļinātām revīzijām, vākt datus no komunālo pakalpojumu uzņēmumiem (elektroenerģija, tālruņu pakalpojumi, ūdens) un minētos datus izmantot kontrolpārbaudēs, vākt sīkākus datus par visām izdotajām kvītīm, novērst vienošanās iespējas soda noteikšanas procesā un pāriet uz punktu sistēmu, kas balstās uz objektīviem kritērijiem, izveidot un izmantot IT balstītu revīzijas lietu pārvaldes sistēmu, piešķirt amnestiju privātpersonām vai uzņēmumiem, kuri palīdz saukt pie atbildības korumpētus ierēdņus, noteikt, ka reģionālo nodokļu iestāžu vadītāji nepiedalās strīdu risināšanas procesā un ka šādi strīdi tiek risināti centralizēti, samazināt reģionālo nodokļu iestāžu skaitu, paredzot citus veidus kā saņemt veidlapas, gūt palīdzību un iesniegt nodokļu deklarācijas (tīmekļa vietnes, pasta pakalpojumi, zvanu centri utt.).

[28] Mēneša pabalsti civildienesta ierēdņiem papildus viņu nominālajai algai vairākās valsts pārvaldes iestādes nav saskaņoti. Dažās ministrijās pabalsti pārsniedz 100 % no nominālās noteiktās algas, kas faktiski divkāršo ministrijas darbinieku mēneša ienākumus, bet citās ministrijās un valsts iestādēs ikmēneša pabalsti nepārsniedz 30 % no nominālās noteiktās algas.

Tomēr ir aplēsts, ka atalgojuma noviržu dēļ izdevumi nominālajām algām saglabāsies aptuveni 2009. gada līmenī.

Papildus minētajiem pasākumiem un neiekļaujot to ietekmi uz budžetu un tā mērķi, finanšu ministrija ir izveidojusi ārkārtas rezervi un iesaldējusi katras ministrijas budžeta apropriācijas par 10 % (izņemto algas, pensijas un procentu maksājumus). Atkarībā no tā, kādi būs izdevumu samazināšanas rezultāti 2010. gada pirmajos sešos mēnešos, budžeta apropriācijas, kas šādā veidā ir bloķētas, var netikt pilnībā pārdalītas starp attiecīgajām ministrijām, lai nodrošinātu turpmāku samazinājumu attiecīgajos izdevumos līdz gada beigām.

Kopumā, pamatojoties uz atjauninājumā sniegto informāciju un neraugoties uz vairākiem riskiem, var uzskatīt, ka 2010. gada budžeta mērķis ir sasniedzams, ar nosacījumu, ka visi paziņotie pasākumi tiek laikus un sekmīgi ieviesti. Liela daļa no plānotajām pamatdeficīta korekcijām, kas norādītas stabilitātes programmas atjauninājumā, no vienas puses, paredz pārtraukt vienreizējos deficītu palielinošus pasākumus 2009. gadā, un, no otras puses, īstenot vienreizējus deficītu samazinošus pasākumus 2010. gadā. Pārtraucot vienreizējos izdevumus, kā norādīts atjauninājumā, automātiski tiks samazināta to ietekme uz budžetu aptuveni vairāk nekā 1 % apmērā no IKP 2010. gadā, vienlaikus vienreizējie ieņēmumus palielinošie pasākumi ietekmēs neto budžetu aptuveni ¼ % no IKP apmērā. Tādējādi kopā deficītu samazinošo pagaidu faktoru ietekme uz budžetu 2010. gadā ir nedaudz mazāka par 1½ % no IKP (gandrīz viena trešdaļa no kopējiem konsolidācijas pasākumiem 4 procentpunktu apmērā no IKP, kas paredzēti 2010. gadā). Kopbudžeta samazinājums, neietverot vienreizējos pasākumus 2010. gadā, varētu būt aptuveni 2½ % apmērā no IKP.

Šajā posmā neskaidrības par 2010. gada budžeta mērķi – 8,7 % no IKP– ir aizvien lielas, un pastāv ievērojams risks saistībā ar fiskālajām novirzēm, kas galvenokārt izriet no optimistiskiem makroekonomikas pieņēmumiem, kas ir programmas pamatā, un no optimistiskiem pieņēmumiem par to, cik rezultatīva būs cīņa pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. Lai gan ir sīka informācija par pasākumiem (un to ietekmi uz budžetu), kas ir budžeta mērķa sasniegšanas pamatā, izšķirošs aspekts ir paziņoto politikas pasākumu ātra un precīza ieviešana. Neskarot neskaidrības par paredzēto konsolidācijas pasākumu ietekmi, ieņēmumu un izdevumu prognozes, kas ir 2010. gada budžeta mērķa izpildes nosacījums, ir pakļautas riskam. Konkrēti, ņemot vērā parāda attiecības pieaugumu pret IKP par 7 procentpunktiem no IKP 2010. gadā un procentu likmju palielinājumu saistībā ar jaunu parādu (vai parādu ar dažādām likmēm), 2010. gada atjauninājumā prognoze par izdevumiem procentu likmēm ir optimistiska. Turklāt *Eurostat* vēl nav apstiprinājis 2008. gada budžeta rezultātus. Jebkura iepriekšējo gadu datu pārskatīšana var atbalsoties 2010. gadā. Tāpat, ja budžeta deficīts 2009. gadā pārsniegs prognozētos 12¾ % no IKP, tas nozīmē ne tik labvēlīgu izejas punktu 2010. gadā[29]. Tāpēc ir ārkārtīgi svarīgi, ka stabilitātes programmā paredzētie pasākumi (ieskaitot pasākumu aplēsto ietekmi uz budžetu), kas ir budžeta mērķa pamatā, tiek ātri un precīzi īstenoti un ka Grieķija ir gatava paziņot un ieviest turpmākus pasākumus, ja šādi riski īstenojas.

Programmā noteikts, ka vidējā termiņā valsts budžeta deficīts turpinās samazināties līdz 5,6 % no IKP 2011. gadā, līdz 2,8 % no IKP 2012. gadā un līdz 2 % no IKP 2013. gadā. Tāpat arī primārās bilances pārpalikums līdz 2013. gadam sasniegs 3,2 % no IKP, kas atbilst 7,7 %

[29] Pagaidām pieejamie nepilnīgie rādītāji norāda uz to, ka novirze no 2009. gada budžeta izpildes, proti, deficīts pārsniedz 12,7 % no IKP, ja būs, tad pavisam neliela. Kā norādīts Padomes Regulā (EK) Nr. 479/2009, pirmos fiskālos rezultātus par 2009. gadu līdz 2010. gada 1. aprīlim paziņos Grieķijas valsts statistikas pārvalde.

primārajam deficītam 2009. gadā. Izklāstītās budžeta stratēģijas mērķis ir samazināt strukturālo deficītu (ko Komisijas dienesti pārrēķināja, pamatojoties uz vienotu metodi) no 11½ % no IKP 2009. gadā līdz 7¾ % no IKP 2010. gadā un līdz 1½ % 2013. gadā, bet vidējā termiņa mērķi (VTM) attiecībā uz strukturālā izteiksmē sabalansētu budžetu (t.i., cikliski koriģētā izteiksmē, atskaitot vienreizējus un citus pagaidu pasākumus) programmas laikā nav plānots sasniegt. Budžeta konsolidācija 2011. gadā līdz 2013. gadā pamatojas gan uz ieņēmumu palielināšanu, gan uz izdevumu samazināšanu, bet sīkāka informācija par to līdz šim vēl nav paziņota. Tāpēc budžeta izpilde 2011. gadā un pēc tam ir pakļauta riskam. Turklāt galvenais makroekonomikas scenārijs balstās uz labvēlīgiem pieņēmumiem par izaugsmi, paredzot, ka reālais IKP pieaugums būs atkal pozitīvs 2011. gadā – 1,5 %, 2012. gadā – 1,9 % un 2013. gadā sasniegs 2,5 %. Kopumā risks saistībā ar vidējā termiņa korekcijām ir liels.

Stabilitātes programmā paredzēts, ka valsts kopējais parāds, kura apmērs aplēsts kā 113,4 % no IKP 2009. gadā, 2010. gadā pārsniegs 120 % no IKP, bet 2012. gadā atsāks samazināties. Papildus deficīta pieaugumam un IKP pieauguma samazinājumam parāda attiecības pieaugumu 2009. gadā veicināja arī ievērojamas krājumu plūsmas korekcijas, kuras izraisīja ar finanšu nozares likviditātes pasākumiem saistīti darījumi un nokavēto maksājumu nokārtošana. Augsti ir arī riski, kas saistīti ar plānoto parāda attiecības pret IKP attīstību un kas izriet no deficīta un IKP prognozēm piesaistītajiem riskiem. Lai gan krājumu plūsmas korekcijas ir ievērojami mazākas nekā iepriekš (0,2 % no IKP par katru programmā minēto gadu), minētie riski var tikt saistīti ar neskaidrību par šīm korekcijām, jo informācija par to sastāvdaļām programmā nav iekļauta.

2010. gada janvāra stabilitātes programmas atjauninājumā sniegta arī informācija par plašu strukturālo reformu klāstu, ko paredzēts uzsākt vai īstenot 2010. gadā. Saskaņā ar atjauninājumu minēto reformu savlaicīga un sekmīga ieviešana pozitīvi ietekmēs valsts finanšu kvalitāti un palīdzēs risināt Grieķijas ekonomikas strukturālos trūkumus, kas sakņojas valsts iekšpolitikā. Konkrētāk, valdība parlamentam jau ir iesniegusi likumprojektu par statistikas dienesta neatkarību, plāno parlamenta pārziņā izveidot budžeta izpildes uzraudzības biroju un pieņemt saistošus fiskālos noteikumus efektīvai budžeta sagatavošanai un izpildei vidējā termiņā. Grieķijas iestādes ir apņēmušās vidējā termiņā un ne vēlāk kā 2011. gadā uzsākt budžeta līdzekļu sadali pa darbības jomām, kas līdz 2012. gadam pilnībā aizstās pašreizējo sistēmu. Tas tiks ietverts arī saistošā vairākgadu budžeta sistēmā un pamatosies uz divkāršā ieraksta grāmatvedības sistēmu. Turklāt programmā ir izklāstīts arī plašu reformu kopums saistībā ar politiku, lai veicinātu videi nekaitīgu ieguldījumu projektu īstenošanu, pārskatītu spēkā esošo Ieguldījumu likumu, veicinātu valsts un privāto partnerību veidošanu un izveidotu Grieķijas Attīstības fondu, ierobežotu inflācijas spiedienu, izmantojot labāku tirgus regulējumu, īstenotu aktīvu darba tirgus politiku, uzlabotu valsts pārvaldi, palielinātu pārskatāmību un pārskatatbildību, samazinātu pašvaldību un vietējo pašpārvalžu skaitu, atbalstītu ieguldījumus pētniecībā, tehnoloģijās un inovācijā.

4. ES VEIKTA UZRAUDZĪBA PAŠREIZĒJOS APSTĀKĻOS

4.1. Uzraudzības instrumentu apvienojums

Daudzu ES valstu kopbudžeta deficīts patlaban pārsniedz Līgumā noteikto atsauces vērtību 3 % no IKP. Uz bieži vien ievērojamo deficīta pieaugumu, kā arī uz nelabvēlīgo parāda attīstību jāraugās nepieredzētās vispasaules finanšu krīzes un ekonomikas lejupslīdes kontekstā. Jāņem vērā vairāki faktori. Pirmkārt, ekonomikas lejupslīdes rezultātā samazinās nodokļu ieņēmumi un pieaug sociālo pabalstu (piemēram, bezdarbnieka pabalstu) izdevumi.

Otrkārt, ņemot vērā to, ka budžeta politikai ir svarīga nozīme ārkārtas situācijā, kas pašreiz valda ekonomikā, Komisija 2008. gada novembra Eiropas ekonomikas atveseļošanas plānā (EEAP)[30], ko decembrī apstiprināja Eiropadome[31], aicināja veikt fiskālās stimulēšanas pasākumus. Plānā tika izskaidrots, ka stimuliem jābūt savlaicīgiem, mērķtiecīgiem, ar ierobežotu darbības laiku un katrā dalībvalstī dažādiem, lai ņemtu vērā šo valstu atšķirīgo stāvokli valsts finanšu ilgtspējības un konkurētspējas izteiksmē, un stimulēšana jāpārtrauc, kad atveseļošanai vairs nav nepieciešams ārējs atbalsts. Visbeidzot, vairākas valstis ir veikušas pasākumus finanšu sektora stabilizēšanai, no kuriem daži ir ietekmējuši valsts parādu vai rada risku, ka deficīts un parāds varētu nākotnē palielināties[32], lai gan dažas valsts atbalsta pasākumu izmaksas nākotnē varētu atgūt.

Lai gan valsts finanšu stāvokļa pašreizējā pasliktināšanās Grieķijā jāskata tādā pašā kontekstā, liela fiskālā nelīdzsvarotība ir ilgusi jau daudzus gadus, neraugoties uz ekonomiskās aktivitātes uzplaukumu līdz pat 2008. gadam, un tas liek domāt, ka situācijas cēloņi ir strukturāli. Valsts budžeta deficīts it sevišķi atspoguļo valsts izdevumu nepietiekamu kontroli, savukārt ieņēmumu un IKP pieauguma prognozes sistemātiski ir izrādījušās pārāk optimistiskas. Turklāt savlaicīgu un efektīvu ieņēmumu un izdevumu kontroli un makroekonomikas uzraudzību ir kavējuši arī ar Grieķijas valsts kontu iegrāmatošanu saistītie strukturālie un endēmiskie trūkumi. Lielā deficīta rezultātā valsts parāda attiecība ir viena no lielākajām ES, un tā ne tikai ievērojami pārsniedz atsauces vērtību 60 % no IKP, bet aizvien palielinās, tādējādi neļaujot nodrošināt ilgtspējību.

Grieķijas situācijā, kad finanšu krīze norisinās līdztekus plašākai makroekonomikas nelīdzsvarotībai, kuras cēloņi meklējami dziļās strukturālās problēmās, jāievieš kopīgs instruments ekonomikas un budžeta uzraudzībai, kā paredzēts Līgumā un attiecīgajos sekundārajos tiesību aktos. Šādā nolūkā ļoti svarīgi ir vienlaikus piemērot instrumentus ilgtspējīgas fiskālās konsolidācijas panākšanai un veikt vajadzīgās strukturālās reformas plašākajā ekonomiskās aktivitātes jomā. ES veiktās uzraudzības mērogu vajadzētu paplašināt, izmantojot ieteikumu saskaņā ar 121. panta 4. punktu, pieprasījumu veikt pasākumus saskaņā ar 126. panta 9. punktu un atzinumu par stabilitātes programmas 2010. gada janvāra atjauninājumu saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1466/97 (tā saukto Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvo daļu) un kopīgi ieviešot šos instrumentus.

4.2. Līguma par Eiropas Savienības darbību 121. panta piemērošana

LESD 121. panta 2. punktā noteikts, ka Padome pēc Komisijas ieteikuma un pamatojoties uz Eiropadomes secinājumu, pieņem ieteikumu, kurā nosaka dalībvalstu un Savienības ekonomikas politikas vispārējās pamatnostādnes. Līguma 121. panta 3. punktā noteikts, ka Padome, pamatojoties uz Komisijas ziņojumiem, pārrauga ekonomikas attīstību visās dalībvalstīs un Savienībā, kā arī ekonomikas politikas atbilstību ekonomikas politikas vispārējām pamatnostādnēm. Ja atklājas, ka ekonomikas politika nesaskan ar ekonomikas politikas vispārējām pamatnostādnēm vai traucē pareizi darboties ekonomiskajai un monetārajai savienībai, 121. panta 4. punktā noteikts, ka Komisija attiecīgajai dalībvalstij var

---

30 Komisijas paziņojums Eiropadomei „Eiropas ekonomikas atveseļošanas plāns”, COM(2008) 800, 26.11.2008.

31 Sk. Briseles Eiropadomes prezidentūras secinājumus, 2008. gada 11. un 12. decembris, atsauce 17271/1/08 1. red.

32 Sk. *Eurostat* lēmumu par tādas valsts intervences statistisko uzskaiti, kas veikta, lai atbalstītu finanšu iestādes un finanšu tirgus finanšu krīzes laikā, *Eurostat News Release* Nr. 103/2009, 2009. gada 15. jūlijs, un "Accounting for Bank Rescues", *Public Finances in EMU-2009, European Economy*, 5, 59.-63. lpp.

izteikt brīdinājumu un var ieteikt Padomei izteikt vajadzīgos ieteikumus attiecīgajai dalībvalstij. Ņemot vērā stāvokļa smagumu Grieķijā un nolūkā nodrošināt saskanību ar 126. panta 9. punktā noteikto lēmumu, Padomei ir lietderīgi pieņemt vajadzīgo ieteikumu. Turklāt Padome, rīkojoties pēc Komisijas priekšlikuma, var pieņemt lēmumu savus ieteikumus darīt zināmus atklātībā.

Padome 2008. gada 14. maijā pieņēma jaunākās dalībvalstu un Kopienas vispārējās ekonomikas politikas pamatnostādnes[33]. Ekonomikas politikas vispārējās pamatnostādnēs 2008.–2010. gadam ietverts politisks norādījums, ka *"dalībvalstīm jāievēro savi vidējā termiņa budžeta mērķi"* un *"dalībvalstīm ar pārmērīgu budžeta deficītu ir jāveic iedarbīgi pasākumi, lai nodrošinātu tā tūlītēju novēršanu"*. Turklāt dalībvalstīm ar ārēju nelīdzsvarotību tā jākoriģē, *"īstenojot strukturālas reformas, palielinot ārējo konkurētspēju un (..) palīdzot veikt šīs korekcijas ar fiskālo politiku"*. Pamatojoties uz augstāk minēto, Padome 2009. gada 25. jūnijā[34] savos strukturālajos ieteikumos atzīmēja, ka Grieķijai *"jāpastiprina centieni, lai novērstu Grieķijas ekonomikas makroekonomisko nelīdzsvarotību un strukturālos trūkumus"*, un īpaši Grieķijai cita starpā adresēja šādus ieteikumus: turpināt fiskālo konsolidāciju; palielināt konkurenci brīvo profesiju pakalpojumu jomā; īstenot reformas, lai palielinātu ieguldījumus pētniecībā un attīstībā; efektīvāk izmantot struktūrfondus; īstenot valsts pārvaldes reformu un saskaņā ar integrētu elastdrošības pieeju īstenot plašu pasākumu klāstu darba tirgus jomā. Padome Grieķijai kā euro zonas dalībniecei vienlaikus ieteica nodrošināt publisko finanšu ilgtspēju; uzlabot publisko finanšu kvalitāti, tostarp modernizējot valsts pārvaldi, kā arī īstenojot ES kopīgos elastdrošības principus.

Vispasaules ekonomikas un finanšu krīzes ietekme uz Grieķijas ekonomiku noved pie risku pārvērtēšanas, kas padara smagāku šo parādu slogu, palielina riska uzcenojumu valsts parādam un var radīt bažas par Grieķijas ekonomikas maksātspēju, un tas, iespējams, var atstāt iespaidu uz citu euro zonas valstu ekonomiku.

4.3. Līguma 126. panta piemērošana un pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras iepriekšējie posmi saistībā ar Grieķiju

LESD 126. pantā paredzēta pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra. Šī procedūra sīkāk izklāstīta Padomes Regulā (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu[35], kas ietilpst Stabilitātes un izaugsmes paktā.

Saskaņā ar LESD 126. panta 2. punktu Komisijai jāuzrauga budžeta disciplīnas ievērošana, pamatojoties uz šādiem diviem kritērijiem: a) vai plānotā vai faktiskā valsts budžeta deficīta attiecība pret IKP pārsniedz atsauces vērtību 3 % (izņemot gadījumus, kad šī attiecība ir būtiski un pastāvīgi samazinājusies un sasniegusi atsauces vērtībai tuvu līmeni, vai arī ja atsauces vērtība ir pārsniegta tikai izņēmuma kārtā un uz laiku, un šī attiecība joprojām ir tuva atsauces vērtībai); un b) vai valsts parāda attiecība pret IKP pārsniedz atsauces vērtību 60 % (ja vien šī attiecība pietiekami strauji nesamazinās un netuvinās atsauces vērtībai).

---

33 Padomes Ieteikums 2008/390/EK (OV L 137, 27.5.2008., 13. lpp.).

34 OV L 183, 15.7.2009., 1. lpp.

35 OV L 209, 2.8.1997., 6. lpp. Jāņem vērā arī Ekonomikas un finanšu komitejas atzinums par „Specifikācijām, kā īstenot Stabilitātes un izaugsmes paktu, un pamatnostādnēm par stabilitātes un konverģences programmu formu un saturu", kas apstiprināts minētās komitejas padomē 2009. gada 20. novembrī un pieejams šādā tīmekļa vietnē: *http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/legal_texts/index_en.htm*

LESD 126. panta 3. punktā (kādreizējā EK līguma 104. panta 3. punktā) noteikts, ka tad, ja kāda dalībvalsts neatbilst viena vai abu šo kritēriju prasībām, Komisija sagatavo ziņojumu. Šajā ziņojumā „ņem vērā arī to, vai valsts budžeta deficīts pārsniedz valdības investīciju izdevumus, kā arī ņem vērā visus citus būtiskus faktorus, tostarp dalībvalsts ekonomikas un budžeta stāvokli vidēji ilgā laikā."

Pamatojoties uz datiem par faktisko deficītu un parādu, ko Grieķijas iestādes iesniedza 2008. gada oktobrī[36] un ko pēc tam apstiprināja *Eurostat*[37], un ņemot vērā Komisijas dienestu 2009. gada janvāra starpposma prognozi, Komisija 2009. gada 18. februārī saskaņā ar EK līguma 104. panta 3. punktu pieņēma ziņojumu par Grieķiju[38]. Pēc tam saskaņā ar EK līguma 104. panta 4. punktu Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK) 2009. gada 27. februārī sagatavoja atzinumu par Komisijas ziņojumu. Komisija 2009. gada 24. martā, ņemot vērā savu ziņojumu saskaņā ar EK līguma 104. panta 3. punktu un EFK atzinumu, saskaņā ar EK līguma 104. panta 5. punktu iesniedza Padomei atzinumu, ka Grieķijā pastāv pārmērīgs budžeta deficīts.

Padome, pamatojoties uz Komisijas ieteikumu, 2009. gada 27. aprīlī saskaņā ar EK līguma 104. panta 6. punktu nolēma, ka Grieķijā pastāv pārmērīgs budžeta deficīts[39]. Vienlaikus Padome saskaņā ar EK līguma 104. panta 7. punktu sniedza Grieķija ieteikumu novērst pārmērīgu budžeta deficītu līdz 2010. gadam, ticamā un ilgtspējīgā veidā samazinot valsts kopbudžeta deficītu zem 3 % no IKP. Padome arī ieteica, ka *"šā mērķa sasniegšanai Grieķijas iestādēm būtu: i) jāstiprina fiskālā korekcija 2009. gadā, veicot pastāvīgus pasākumus, jo īpaši izdevumu jomā, tostarp īstenojot jau paziņotus pasākumus; ii) jāīsteno papildu pastāvīgie pasākumi 2010. gadā, lai pamatdeficīts būtu izteikti zem 3 % no IKP robežvērtības gada beigās; iii) jāturpina centieni kontrolēt citus faktorus (izņemot neto aizņēmumus), kas ietekmē izmaiņas parāda līmenī, nolūkā nodrošināt, ka valsts parāda attiecība pietiekami samazinās un pietiekami strauji tuvojas atsauces vērtībai, un iv) jāturpina centieni uzlabot statistikas datu vākšanu un apstrādi, jo īpaši attiecībā uz valsts nozīmes datiem"*. Padome noteica, ka 2009. gada 27. oktobris ir termiņš, līdz kuram Grieķijai jau 2009. gadā jāveic iedarbīgi pasākumi fiskālās konsolidācijas nostiprināšanai un jākonkretizē pasākumi, kas šķiet pietiekami, lai nodrošinātu pienācīgu virzību uz pārmērīga budžeta deficīta novēršanu līdz 2010. gadam.

Komisija 2009. gada 11. novembrī izvērtēja Grieķijas veiktos pasākumus pārmērīga budžeta deficīta novēršanai līdz 2010. gadam atbilstīgi Padomes 2009. gada 27. aprīļa ieteikumam, secināja, ka Grieķijas veiktie pasākumi nav pietiekami, un iesniedza ieteikumu Padomes lēmumam[40]. Padome 2009. gada 2. decembrī pieņēma attiecīgu lēmumu saskaņā ar LESD 126. panta 8. punktu.

---

36 Atbilstīgi Padomes Regulai (EK) Nr. 3605/93 (kas tika aizstāta ar Padomes Regulu (EK) Nr. 479/2009) dalībvalstīm divreiz gadā jāziņo Komisijai par plānoto un faktisko valsts budžeta deficīta un parāda līmeni. Jaunākie Grieķijas paziņotie dati ir pieejami: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/government_finance_statistics/procedure/edp_notification_tables

37 *Eurostat News Release*, Nr. 147/2008, 22.10.2008.

38 Visi ar pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru saistītie dokumenti, kas attiecas uz Grieķiju, atrodami šādā tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/index_en.htm

39 Padomes Lēmums 2009/415/EK (OV L 135, 30.5.2009., 21. lpp.).

40 http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication_summary16243_en.pdf

Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1467/97 5. panta 1. punktu *"jebkuru Padomes lēmumu pieprasīt attiecīgajai iesaistītajai dalībvalstij, lai tā veic pasākumus budžeta deficīta samazināšanai saskaņā ar Līguma 104. panta 9. punktu (LESD 126. panta 9. punktu), pieņem divu mēnešu laikā pēc Padomes lēmuma, ar ko konstatē, ka izpaliek efektīva rīcība saskaņā ar 104. panta 8. punktu (LESD 126. panta 8. punktu)"*, proti, *„pieprasīt, lai dalībvalsts noteiktā termiņā veiktu deficīta samazināšanas pasākumus, ko Padome atzinusi par vajadzīgiem, lai labotu stāvokli"*.

5. FISKĀLĀS KOREKCIJAS NEPIECIEŠAMĪBA 2010. GADĀ UN TURPMĀK UN PĀRMĒRĪGA BUDŽETA DEFICĪTA NOVĒRŠANAI NOTEIKTĀ TERMIŅA PAGARINĀŠANA

Pamatojoties uz Komisijas dienestu 2009. gada rudens makroekonomikas prognozēm un potenciālā pieauguma aplēsēm, strukturālais deficīts 2009. gadā veido 11½% no IKP. Tāpēc kopīgā strukturālā korekcija, kas Grieķijai vajadzīga, lai pamatdeficītu samazinātu zem atsauces vērtības 3 % no IKP, ir vairāk nekā 9 % no IKP. Tādējādi pārmērīga budžeta deficīta novēršana 2010. gadā, kā to iepriekš ieteikusi Padome, vairs nav praktiski iespējama.

Vidēja termiņa izaugsmes prognožu uzlabošanai Grieķijā ir nepieciešama budžeta strukturāla konsolidācija, kurā uzsvars likts uz tās sākumposmu un kas būtu ticama, bet ir acīmredzams, ka tik liela apjoma darbs vienā gadā nav paveicams un šāda mēroga korekcija būs grūts uzdevums arī trim gadiem. Tomēr ievērojamā un ilgstošā fiskālā nelīdzsvarotība apvienojumā ar lielo un strauji augošo parādu, kā arī pieejamie ilgtspējības rādītāji ilgtermiņā raisa nopietnas bažas un liek apņēmīgi rīkoties jau tuvākajā laikā. Saskaņā ar Komisijas dienestu 2009. gada ziņojumu par ilgtspējību[41] Grieķijas valsts finanšu ilgtspējību ilgtermiņā apdraud augsts ilgtermiņa risks. Turklāt sabiedrības novecošanās ietekme uz budžetu ilgtermiņā ir krietni lielāka nekā vidēji ES, un šo ietekmi galvenokārt veidos salīdzinoši liels pensijas izdevumu kā daļas no IKP pieaugums nākamajās desmitgadēs gadījumā, ja pensiju sistēma netiks reformēta. Budžeta stāvoklis 2009. gadā pastiprina to, kā sabiedrības novecošanās ietekme uz budžetu iedarbojas uz ilgtspējības starpību. Primāro pārpalikumu nodrošināšana vidējā termiņā un it sevišķi pensiju sistēmas turpmākas reformas, kas vērstas uz to, lai iegrožotu ar sabiedrības novecošanos saistīto izdevumu būtisko pieaugumu, palīdzētu mazināt riskus, kas apdraud valsts finanšu ilgtspējību ilgtermiņā. Ja Grieķijas budžeta nelīdzsvarotība netiks steidzīgi novērsta, tā kaitēs ekonomikas dalībnieku izredzēm un paredzamajai izaugsmei ne tikai ilgtermiņa perspektīvā, bet jau tuvākajā nākotnē.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija uzskata, ka, līdz 2012. gadam pagarinot termiņu pārmērīga budžeta deficīta novēršanai Grieķijā, kā izklāstīts stabilitātes programmas 2010. gada janvāra atjauninājumā, tā radītu apstākļus līdzsvarotai un stabilai konsolidācijas norisei (pēc tam būtu jāveic korekcija, lai īstenotu vidēja termiņa mērķi — panākt gandrīz sabalansētu stāvokli vai pārpalikumu). Lai sasniegtu šo mērķi, Grieķijas valdībai strikti jāīsteno budžeta deficīta mazināšanas pasākumi un strukturālas reformas, kas ietvertas stabilitātes programmas 2010. gada janvāra atjauninājumā, un jābūt gatavai pieņemt turpmākus pasākumus, ja korekcija nebūtu pietiekama mērķa sasniegšanai. Tas uzlabotu

[41] Atbilstīgi 2009. gada ziņojumā par ilgtspējību (*European Economy, 9*) ietvertajām prognozēm gadījumā, ja politika netiks mainīta, ar sabiedrības novecošanos saistīti valsts budžeta izdevumi laikā no 2010. līdz 2060. gadam var palielināties par 16 procentu punktiem no IKP, un 12,5 procentu punktus no tiem veidos pensijas. Sk. arī Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei "Valsts finanšu ilgtermiņa ilgtspējība ekonomikas atveseļošanas apstākļos"; COM(2009) 545, 14.10.2009.

ticamību, ka 2012. gadā tiks īstenots mērķis samazināt valsts budžeta deficītu zem 3 % no IKP.

Ja 2010. gadā valsts kopbudžeta deficīta attiecība samazinātos līdz 8,7 % no IKP, pamatojoties uz paredzētajiem pastāvīgajiem pasākumiem, tad ticamai korekcijas norisei, lai vēlākais līdz 2012. gadam budžeta deficītu noturīgi samazinātu zem 3 % no IKP, būtu vajadzīgi arī ievērojami strukturālās bilances (cikliski koriģēta bilance, izņemot vienreizējus un pagaidu pasākumus) uzlabojumi 2011. un 2012. gadā. Tādējādi šajos divos gados strukturālajiem fiskālajiem pasākumiem jābūt vismaz 3½ % no IKP 2010. un 2011. gadā un 2½ % no IKP 2012. gadā.

Ja ieņēmumu rezultāti 2010. gadā izrādītos labāki, nekā paredzams, Grieķijas iestādēm jāizmanto manevrēšanas papildu iespējas budžeta deficīta turpmākai samazināšanai, lai veicinātu valsts parāda noturīgu samazināšanos. Pretējā gadījumā Grieķijas valdībai jāveic nepieciešamie pasākumi, lai ieņēmumu nepietiekamību kompensētu, samazinot kārtējos izdevumus.

Kaut gan jau mazinās to parāda attiecību ietekmējošo faktoru iedarbība, kuri nav neto aizņēmumi un nominālā IKP izaugsme (piemēram, finanšu operācijas un citi tā sauktās krājumu plūsmas korekcijas komponenti) un kuri ir paaugstinājuši parāda attiecību iepriekšējos gados, 2010. gadā ir gaidāms samazinājums. Lai gan šī plānotā krājumu plūsmas korekcijas attīstība ir uzlabojums salīdzinājumā ar pagātni, tomēr tās ietekme uz parāda līmeņa kopīgo pieaugumu vēl aizvien raisa bažas. Tāpēc Grieķijas valdībai jāveic turpmāki pasākumi, lai kontrolētu citus parādu palielinošus faktorus, ne tikai budžeta deficītu.

Valsts kopējā parāda attiecības ikgadējās izmaiņas no 2010. līdz 2012. gadam nedrīkstētu pārsniegt pieaugumu, kas izriet no nominālā deficīta mērķiem — ne vairāk kā 8,7 % no IKP 2010. gadā, 5,6 % no IKP 2011. gadā un 2,8 % no IKP 2012. gadā —, kā arī no parāda vērtspapīru emisijas, kas vajadzīga nokavēto maksājumu nokārtošanai un likviditātes ikdienas pārvaldībai. Tādējādi kopējā parāda līmeņa izmaiņas nedrīkst pārsniegt 22,240 miljardus euro 2010. gadā, 11,320 miljardus euro 2011. gadā un EUR 4,510 miljardus euro 2012. gadā. Tas atbilst kopējai ikgadējai krājumu plūsmas korekcijai ¼ % no IKP apmērā 2010., 2011. un 2012. gadā.

Pēc pārmērīga budžeta deficīta novēršanas Grieķijai jāveic nepieciešamie pasākumi, lai strauji sabalansētu budžetu strukturālā izteiksmē un tādējādi panāktu pietiekamu un noturīgu parāda līmeņa samazināšanos. Budžeta sabalansēšana aizvien ir galvenais uzdevums pienācīgai budžeta pārvaldībai ekonomikas lejupslīdes apstākļos.

Dažos pēdējos gados Grieķijas ekonomikas ārējo kontu stāvoklis ir ievērojami pasliktinājies, un augstā un pastāvīgā ārējā nelīdzsvarotība lielā mērā atspoguļo valsts fiskālā stāvokļa izteikto pasliktināšanos. Starptautiskā neto bilance ir izteikti pasliktinājusies kopš 2004. gada. Negatīvā starptautisko investīciju neto bilance 2009. gadā jau pārsniedza 115 % no IKP. Tā rezultātā valsts sektors ne tikai saņem lielāko daļu pieejamā ārējā finansējuma, bet arī neļauj privātajam sektoram piekļūt finansējumam. Tāpēc vērienīga fiskālā konsolidācija ir ļoti svarīga arī konkurētspējas atgūšanai un pastāvošās ārējās nelīdzsvarotības izlīdzināšanai. Strukturāli pasākumi un algu mērenība arī būtu ļoti svarīgi faktori cenu konkurētspējas atjaunošanai un ārējās nelīdzsvarotības novēršanai.

Fiskālā konsolidācija ir būtiska arī konkurētspējas atgūšanai un pastāvošās ārējās nelīdzsvarotības izlīdzināšanai. Šādā nolūkā Grieķijas iestādēm būtu jāīsteno pastāvīgi

pasākumi kārtējo primāro izdevumu, tostarp algas izdevumu valsts sektorā, kontrolei un strauji jāveic strukturālas reformas. Grieķijas iestādēm it sevišķi būtu jānodrošina, lai fiskālās konsolidācijas pasākumi veicinātu arī valsts finanšu kvalitātes uzlabošanos visaptverošas reformu programmas īstenošanas gaitā, vienlaikus ātri īstenojot nodokļu administrēšanas turpmāko reformu politiku.

Komisija iesaka Grieķijai līdz 2010. gada 16. martam iesniegt ziņojumu, kurā izklāstīti pasākumi 2010. gada budžeta mērķu sasniegšanai un šo pasākumu īstenošanas grafiks. Grieķijai līdz 2010. gada 15. maijam (un pēc tam katru ceturksni) jāiesniedz arī ziņojums, kurā noteikti pasākumi, kas īstenojami saskaņā ar Padomes ieteikumu atbilstīgi 121. panta 4. punktam un lēmumu atbilstīgi 126. panta 9. punktam. It sevišķi ziņojumā jāietver sīka informācija par šādiem aspektiem: konkrēti pasākumi, kas līdz ziņojuma datumam īstenoti, lai panāktu atbilstību šim lēmumam; konkrēti pasākumi, kurus plānots īstenot pēc ziņojuma datuma, lai panāktu atbilstību šim lēmumam; stabilitātes programmas 2010. gada janvāra atjauninājumā ietverto strukturālo pasākumu pieņemšanas grafiks; valsts budžeta izpilde katru mēnesi; biežāk nekā reizi gadā sagatavoti dati par budžeta īstenošanu saistībā ar sociālā nodrošinājuma, pašvaldību un ārpusbudžeta finansējumu; valsts parāda vērtspapīru emisija un atmaksāšana; informācija par pastāvīgas un pagaidu nodarbinātības tendencēm valsts sektorā un par vēl neapmaksātajiem valsts budžeta izdevumiem (kumulēti nokavētie maksājumi); finanšu stāvoklis valsts uzņēmumos un citās valsts struktūrās (reizi gadā).

*

* *

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto novērtējumu, Komisija iesaka Padomei i) saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 121. panta 4. punktu sniegt Grieķijai ieteikumus, kuru mērķis ir izbeigt neatbilstību ekonomikas politikas vispārējām pamatnostādnēm un novērst risku, kas apdraud ekonomikas un monetārās savienības pareizu darbību, ii) saskaņā ar 126. panta 9. punktu iesniegt Grieķijai pieprasījumu veikt pārmērīga valsts budžeta deficīta novēršanas pasākumus, ko Padome atzinusi par vajadzīgiem, un iii) sniegt atzinumu par atjaunināto stabilitātes programmu. Turklāt Komisija uzskata, ka šā saskaņā ar 121. panta 4. punktu sniegtā Padomes ieteikuma publiskošana veicinās dalībvalstu un Kopienas ekonomikas politikas koordinēšanu un palīdzēs panākt labāku saprašanos starp ekonomikas dalībniekiem, tādējādi veicinot ieteikto pasākumu īstenošanu. Tāpēc Komisija arī ierosina Padomei pieņemt lēmumu par pievienotā ieteikuma publiskošanu; citi ieteikumi un lēmumi arī ir publiskoti.

2010/0031 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES LĒMUMS,

ar kuru publisko ieteikumu nolūkā pārtraukt Grieķijas ekonomikas politikas neatbilstību vispārējām pamatnostādnēm un novērst risku, ka varētu tikt apdraudēta ekonomikas un monetārās savienības pareiza darbība

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 4. punktu,

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

(1) Padome [2010. gada 16. februārī] pieņēma Ieteikumu [Nr. …] nolūkā pārtraukt Grieķijas ekonomikas politikas neatbilstību vispārējām pamatnostādnēm un novērst risku, ka varētu tikt apdraudēta ekonomikas un monetārās savienības pareiza darbība.

(2) Šā ieteikuma publiskošanai būtu jāveicina dalībvalstu un Savienības ekonomikas politikas koordinēšana un jāpalīdz panākt labāku izpratni starp ekonomikas dalībniekiem, veicinot ieteikto pasākumu īstenošanu,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

[2010. gada 16. februāra] Ieteikumu [Nr. …] nolūkā pārtraukt Grieķijas ekonomikas politikas neatbilstību vispārējām pamatnostādnēm un novērst risku, ka varētu tikt apdraudēta ekonomikas un monetārās savienības pareiza darbība, publicē *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

2. pants

Šis lēmums stājas spēkā [2010. gada 16. februārī].

Briselē, [2010. gada 16. februārī].

Padomes vārdā —
priekšsēdētājs